

A klasszikus célpont

A 4478 m magas Matterhorn sziklapiramisa. Első megmászása több mint 150 éve zajlott (1865), de a 19. században már nők is feljutottak rá

FOTÓ: JOOLYANN ©SHUTTERSTOCK

NŐK HEGYMENETBEN

CSÚCSTÁMADÁSOK ÉS TABUDÖNTÉSEK

▷ SZÖVEG: FAZAKAS LÁSZLÓ

Manapság szinte feltűnést sem kelt a Föld legkegyetlenebb hegyeit leküzdő és akár a világ tetejére is felérő, női extrém sportolókról szóló híradás. De nem volt ez mindig így, ráadásul nőtársaink nemcsak a hegyektől, de gyakran ma alapvetőnek számító jogoktól is jó ideig távol maradtak. Pár lelkes és akaraterőtől duzzadó nő azonban – a biztonságot jelentő családi fészket és a szoknyát hátrahagyva – a 19. században sokat tett azért, hogy ez ne így legyen

Égészen a 19. századig a hegymászásra nem is igazán tekintettek szabadidős tevékenységként, sokkal inkább a „kötelező” felfedezőutak megkerülhetetlen része volt, s hogy mindebből nők is kivegyék a részüket, arról végképp szó sem eshetett. A sportág népszerűvé válásával aztán hamar feltűntek a gyengébbik nem kalandvágyó képviselői is, hogy teret – s persze csúcsoakat – követeljenek maguknak. A Mont Blanc első női megmászása például már 1808-ban megtörtént (Marie Paradis), míg az Alpok másik, méltán híres csúcsa, a Matterhorn egészen 1871-ig várakozott, hogy egy kecses lábra húzott bakancs hágjon a csúcsromra (Lucy Walker). Miközben az Alpok nehezebb csúcsai egyre-másra estek el, a hegymászóélet az óceán túlsópartján is mindjobban pezsgésnek indult.

Párhuzamos élettörténetek

Az újkorbeli női hegymászás 19. sz-i történetéből kiemelkedik két bátor hölgy – Fanny Bullock (1859–1925) és Annie Smith Peck (1850–1935) – karaktere, minden szempontból úttörő törekvéseik és az egymással folytatott versengésük miatt. Karrierjük sok hasonlóságot mutat, miközben egészen más utakon értek el ugyanoda.

Fanny Bullock gazdag család sarja volt, s ezzel nemcsak minőségi oktatáshoz jutott, de utazásra is jócskán tellett. Így esett, hogy New York-i tanulmányait követően Európában tanult tovább, ahol egy életre szóló szövetséget kötött a hegyekkel. Visszatérve Amerikába pedig egy William Hunter Workman nevű orvossal is frigyre lépett, aki nemcsak férfiként, de túra- és mászó társaként is egy életre mellésgződött. Eleinte a New Hampshire-i Fehér-hegyeket fedezték fel, ahol többször megmászták az állam legmagasabb pontját, a közel 2000 méter magas Mount Washington. Az évek során szerzett tapasztalat és állóképesség aztán egyre nagyobb távlatokat nyitott Bullock előtt.

Fanny Bullock

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
ÉRCZFALVI ANDRÁS VENDÉGE A TÉMÁRÓL:
FAZAKAS LÁSZLÓ

TREND FM ^{94.2}
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

Annie Smith Peck

Alig egy kőhajításnyira Bullock szülővárosától, ugyanabban az évtizedben született Peck is, akinek későbbi harcos törekvéseit jól megalapozta az egyetemi tanulmányok kezdeti elérhetetlensége – nőt nem kívántak látni akkoriban a padosorokban. Miután tanári pályára állt, Bullockkal ellentétben társ nélkül, magányos farkasként próbált szerencsét a mindennapokban. Egyedülálló nőként helytállni a 19. században nem volt épp egyszerű, de a kötöttségektől mentes élet így is elég csábítónak bizonyult számára. A szerencse is mellésgződött, miután 1871-től végre a nők előtt is megnyílt a Michigani Egyetem kapuja, ahol Peck 1878-ban szerzett diplomát ógörög és latin nyelvből. Ekkor még tágabbra nyílt előtte a világ: meghívott előadóként több egyetemre is eljutott, így Európába is, ahol Bullockhoz hasonlóan őt is megígézték az alpesi csúcok.

Hegyi rajongással hazatérve újabb falat tört át, miután régészhallgató lett az Amerikai Klasszikus Tanulmányok Iskolájában, ahová korábban nő a lábát sem tehetette be. Újabb mérföldkő a női egyenjogúság felé vezető, rögös úton, de igazi kalandvágya ekkor már csillapíthatatlan volt...

Időközben Bullock és férje (akik az 1880-as évek végén Európába tették át székhelyüket) igazi kalandoréletet kezdett. A gyaloglásoktól megacélosodva komolyabb kerékpártúrákra indultak: körbetekerték Olaszországot, Franciaországot, Svájcot és Spanyolországot is, ibériai kerekzésükről pedig még könyvet is írtak. Ám mindez csak ugródeszka volt, figyelmük Észak-Afrika, majd Ázsia felé fordult. A Maghreb varázslatos világától megbabonázva a mindig új kalandra éhes Bullock előtt India villant fel a látóhatáron, később pedig Burma, míg férje hűségesen tekert mögötte. Mire Ceylont és Jávát is maguk mögött hagyták, a megtett ázsiai kilométereik már 23 ezerre rúgtak! Bullock ekkor még csupán 38 éves volt...

Fanny Bullock

A Nun Kun ormai

A Himalája északnyugat-indiai részén emelkedő vonulat 6930 méteres Pinnacle Peak magaslatát – első megmászóként – 1906-ban érte el a Workman házaspár

Miközben férj és feleség még javában rótták ázsiai köreiket, a magányos Peck fejében már érlelődött a gondolat, hogy addigi életét hátrahagyva csak a hegyekre figyeljen. 1892-ben pályaelhagyó tanárként az íróasztalt és a tollat mászókötéltre és jégcsákányra cserélte. Hegymászókarrierjét Kaliforniában kezdte, később ismét Európába utazott, hogy görög, olasz és svájci ormokra jusson fel.

A pénz előteremtése nehézséget jelentett ugyan, de ennél is nagyobb kihívás volt a megbízható mászópartnerek megtalálása. Legtöbb férfi sporttársának lealacsonyító volt egy női mászópár, egy alkalommal még kötelét is elvágták és magára hagyták a hegyen. Peck így is élve megúszta a kalandot, komoly tekintélyre szert téve a hűtlen társak körében. De a fiatal nőt az efféle incidensek sem tudták eltántorítani, sőt, eltökéltségét, kitartását csak tovább edzették. Ahogy mind több hegyet hódított meg, sikerének híre ment, és komoly népszerűsége tett szert.

Kihívó öltözkévével ugyancsak feszegette a korszak korlátait: Peck ugyanis – dacolva a szokásokkal – nem szoknyában, hanem nadrágban indult neki a hegynek. E polgárpukkasztásáról még a The New York Times hasábjain is folyt a diskurzus. Bár mindez dühítette, mégsem tántorította el a hegyektől.

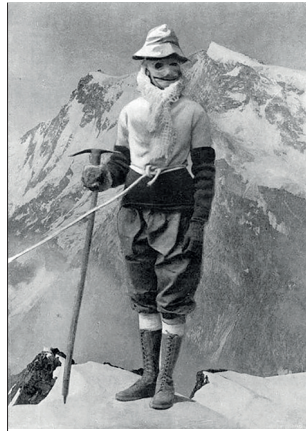
Annie Smith Peck

Időközben a Workman házaspár is engedett a hegyek csábításának. A biciklit hátrahagyva először az Alpok leghíresebb csúcsait pipálták ki, így Fanny az egyik első nőként tudhatta magáénak a Mont Blanc, a Jungfrau és a Matterhorn hármasát. Az önmagában is figyelemre méltó teljesítmény azonban csak belépő volt az igazán kemény hegyek világába. Indiai pedálozásuk óta álmódzott a Himalája bérceiről. A korabeli viszonyok mellett azonban ezek a célok a mainál sokkal veszélyesebb kihívást jelentettek. A házaspárnak jócskán akadtak lelki, fizikai és anyagi tartalékai, ezek pedig mind kellettek a helytálláshoz. A kor legmodernebb felszerelése mellé felbérelték az akkor a világ legjobb hegymászójaként ismert, svájci Matthias Zurbruggent, több sikeres expedíciót is indítva a Himalájában. Itteni tevékenységük csúcspontjaként 1906-ban Bullock elsőként jutott fel a Zanszkár hegyvidéken húzódó Nun Kun-hegység harmadik legmagasabb csúcsára, a 6930 m-es Pinnacle Peakre (helyi elnevezéssel Lingsarmóra). Ezzel pedig női magassági rekorder is lett!

Fanny Bullock

A Huascarán

A 6768 méteres perui hegyóriás főcsúcsát először 1932-ben mászták meg, de a képen bal oldalon emelkedő, 6654 méteres északi ormát már 1908-ban megmásztá egy amerikai csapat – Annie Smith Peck részvételével

A válasz 2 év múlva jött: az akkoriban már komoly riválisként számon tartott Peck 1908-ban sikeresen felért a perui Andok legmagasabb hegye, a 6768 méteres Huascarán 6654 méteres északi csúcsára! Ez is hivatalos első megmászás volt, s az eredmény a nemzetközi hírnevet is elhozta a nadrágos nőnek. De a dolog ennél is többről szólt, hiszen Peck állította, hogy ezzel letaszította Bullockot a dobogó felső fokáról, ugyanis a csúcs szerint magasabb a Pinnacle-nél.

A vagyonos Bullock az ügy rendezése érdekében nem fukarkodott: egy francia térképészcsapatnak 13 ezer dollárt (mai vásárlóértékén mintegy 1 millió dollárt) fizetett, hogy újramérjék a Huascarán csúcsainak magasságát. A kiadás „megtérült”, mert az eredmények őt igazolták, a himalájai Pinnacle ugyanis több mint 250 méterrel magasabbnak bizonyult az andoki óriás csúcsánál. Ezzel Bullock bebiztosította magának a világcsúcstartó címet. (A rekord egészen 1934-ig tartotta magát, mikor az angol Hettie Dyhrenfurth a Karakorumban feljutott a Sia Kangri 7422 méteres csúcsára.)

Annie Smith Peck

Nők a nőkért

Az I. világháború kitörésével befejeződtek a Workman házaspár utazásai, ettől kezdve Fanny könyveket írt és előadásokat tartott. Később ő lett az első nő, akit a brit Királyi Földrajzi Társaság a tagjai közé választott, majd további tíz másik európai társaság is a sorában üdvözölt. Ráadásul első amerikai nőként adhatott elő a párizsi Sorbonne Egyetemen. 1917-re egészsége nagyon megromlott, emiatt Cannes-ba költöztek, ahol 8 évnyi betegeskedés után 1925-ben halt meg.

Fanny Bullock bebizonyította, hogy a nők is képesek óriáshegyeket meghódítani. Teljesítménye azonban ezen jóval túlmutat: a kor feminista ikonja lett. A szerep testhezálló volt, hiszen Bullock egész életben tudatosan küzdött azért, hogy egy férfiak uralta világban a nőknek is méltó helye legyen. Ezzel alapjában kérdőjelezte meg a fennálló patriarchális társadalom létjogosultságát. A határok feszegetéséhez Amerika jó terepnek bizonyult, szemben a viktoriánus kori Nagy-Britanniával.

Gyermekei azonban mindezt megsínylették: a szabadságszerető, a kötöttségeket elutasító kalandor folyton úton volt, így utódaira nem sok ideje maradt. Férjével együtt tudatosan vállalták, hogy a gyereknevelés nehézségeit a saját örömszerzésükre cseréljék, így még a lányuk esküvőjéről is távol maradtak.

Mindezek ellenére Fanny Bullock cselekedetei nagyban hozzájárultak, hogy a nők alárendelt szerepéről alkotott kép megváltozzék. Tettei hathatósan segítettek a nemek közötti egyenlőtlenség csökkenését, élete nők százezrei számára tette egyértelművé, hogy a „gyengébbik nem” nem is annyira erőtlen.

Fanny Bullock

A nőkkel szemben meglévő társadalmi előítéletek miatt Pecket is számos megaláztatás érte élete során. Könnyebb feladat volt megmászni a legmagasabb hegyeket, mint lebontani a falakat, ám népszerűségét felhasználva széles körben hirdette a nők jogait. Nem meglepő módon az épp ez idő tájt alakuló szüfrázsett-mozgalom aktivistája lett. Fő törekvésük a nők általános választójogának kivívása volt, de ezen persze jóval túlmutatott a mozgalom.

Mindezzel együtt számára mindvégig mászóteljesítményei jelentették a leghatásosabb bizonyosságát annak, hogy a nők is képesek mindarra, amire a férfiak, és ez kellett is ahhoz, hogy a következő évtizedek során a nők társadalmi megítélése javuljon. Bárhol is tart ma ez a folyamat, egy biztos: Annie Smith Peck még 80 évesen is hegyeket mászott, hirdetve a nők erejét! Magányosan, utódok nélkül halt meg 84 évesen, egy görögországi hegymászóköriúton lebetegedve.

Annie Smith Peck

FAZAKAS LÁSZLÓ
TÖRTÉNÉSZ, SZERKESZTŐ